

A Magyar
1780^{dik}

Hírmondó,
esztendőbenn,

Szent - Iván havának 21^{dik} napján,
Szerdán költ

50^{dik} LEVELE.

1. Hazánkbéli külömbféle dolgok.

Felséges Tsászárné s Apostoli Király Aszfzonyunknak ez előtt negyven esztendőkkel lett ditsőséges koronáztatása napja, mellyenn a Tudományoknak országos sokadalma, a *Budai Univerfitás*, fel-szenteltetik, már közelítvén; ezen jeles inneplésre mindennemű meg-kívántatható készületek meg-tételnek. Egyebek felett emlékezetre méltó az a három Királyi Petsétes Levél, mellyet ő Felfége a minapábann a' végre ki-adott, hogy az Univerfitás fel-szenteltetésének alkalmasfágával el-olvastassék, és örök emlékezetre mind edjiken edj edj másfa, *Pofor*bann és *Budán*n, úgy-mint az Országnak és az Oskoláknak Archivumába (írás tartó házába) el-téttetésék. Leg-közelebb járula'-hoz az Univerfitás Tanátstának, nyomtatásbann minden Vármegyékhez, Szabad Királyi Városokhoz, Püspökökhöz és Méltóságokhoz küldött Levele; mellynek a *Kalotsai Érsek*, *Zajezdai*

D d d

Báró

Báró Patacsics Úr ő Excellenciája, azon Tanátsnak Elöljárója vagy on alája írva. Illendő, így tartom, azon Levélbenn foglaltatott nevezetesebb dolgokat, Magyarra fordítva, rövideden elő-adnom. — „ Minek utánna (így kezdődik) ő Felsége hiteles tudósításokból kegyelmesen észre vette, hogy a tanításnak azon rend-szabása, melly még 1777 benn ilyen nevezettel: *A Nevelésnek és a Tudományok tellyes állapotjának, Magyar Országban és a'-hoz foglalt tartományokban szabott rende* (*Ratio Educationis totiusque rei literariae per Regnum Hungariae et Provincias eidem annexas*) világosságra jött, és minden iskolákba bevetetődött, mind ekkoráig szerentsés és bő hasznú előmenetellel folytatott; annak felette, hogy a Nemes Ifjak számokra Budán, a Tudományoknak lakó helyében, fundáltatott Terésiai Akadémia, nem tsak az országban, hanem ő Felségének más örök tartományibann is olly hírre kapott, hogy abban külömb külömb országból a neveltetés kedvéért küldött ifjak számosan találkoznak: azt ítélte ő Felsége még hátra lévőnek lenni, hogy mind ezek a három esztendeig való gyakorlás által helyeseknek talált, és azonbann alkalmas öregbedésekkel mint-edj meg-ért állapotra jutott szerzemények, mindenképpen meg-erősíttesfenek, és köz hírre botsátott hitel-tétel lel örök állandóságot végyenek. Minek okáért, hogy az egész országnak tudtára adja, melly nagy gondja légyen ő Felségének mind ezekre, és minő buzgósággal kívánjon országlásának azon része felől gondoskodni, melly az ifjúság oktattatásának igazgatását és az Hazának mindennémű javaihoz való alkalmaztatását nézi: azt végezte, hogy először-is a Tanításbéli szerzeményeket közönségesen, az után a Királyi Univerzitásnak, Buda városába, holott már Zsigmond és Hunyadi Mátyás Király idejében e-féle Akadémia virágozott volt, még pedig a maga Királyi Palotájába, a Nemesek Akadémiájával

val edjetembenn lett helyheztetetését és öregbítettetését, Sz. Iván havának 23dik napján, mellyenn - is Magyar ország Királyjává lett szerentsés koronáztatásától fogva el-múlt 40dik esztendeje innepeltetik, Budánn a Vár-bann véghez menendő jeles fel-szenteltetésfel meg-erősíttesse, és Királyi hatalmával örökre maradandóvá téttesse. Mire nézve akarja ő Felfége, hogy azon alkalmatossággal, e Szerzeményeknek meg-erősítettetéséről és az adatott jószágok felől 3 rendbéli Királyi Adomány-Levelek, edj a közönséges tinitásbéli Szerzeménynek, más a Budai Universitásnak, harmadik a Nemeseknek való Terésiai Akadémiának számá a, a Királyi Magyar Udvari Kancelláriától két párjábann ki-adattatván, a közönség láttára kézhez szolgáltattasának; és hogy ezen jeles inneplésnek, és országa éránt ekkor-is ki-jelentett Anyai kegyes indulatjának örök emlékezetére, különösön azon végre veretett pénzek osztogattasának. Mint-hogy pedig ő Felfége, noha a Magyar nemzethez való kegyelmesfégehez képest igen-is kívánná, ezen fel-szentelést, s az Adomány-Leveleknek által - adattatását és ajándékainak meg - erősítettetését, maga Felféges Személyébenn, a mint azt néhány esztendőkkel ez előtt Bétsbenn megtselekedte, itt véghez nem viheti: azon okra nézve ő Felfége maga helyébe, Királyi Magyar Udvari Kancelláriusfát, *Galántai Gróf Eszterházi, Eerentz Urat* ő Excellenziaját, vagy, ha ez meg-akadályoztatnék, *K. M. Udvari Vicé-Kancellariusfát Erdődi Gróf Pálfi Károly Urat* ő Excellenziaját méltóztatta kegyelmesen rendelni; hogy mind ezeket ő Felfége nevébenn s helyette Budánn végbe vigye; hogy ekképpen kedves Magyar nemzetéhez való kegyelmes és Anyai jó-akarátját s hajlandóságát ez által - is nyilván valóvá tégye és ki - mutassa. Melly Királyi Kegyelmesféget térd hajtva alázatosan tisztelvén, ő Felfége parantsolatjára — — — ezen Királyi Tanács

a' végre tudtára adja, hogy, mivel ezen jó-tétemények az egész országnak javára és díszére válnak, a közönséges inneplésbenn-is, melly Sz. Iván h. 25 dik napján, az előtt való nap dél után kezdődven, Budánn tartatni fog, minden Rendekek részesülheffenek. Kedves dolgot fog — — — tfelekedni, ha azon jeles fel-szenteltetést jelen-létével díszesítendi. Költ a Királyi-Budai Univerfitás Tanátstsinak Gyűlésébenn Pünköszt h. 31 dik napj. 1780. eszt. „

Hazánknak díszére válik, ha szinte a Hazánn kívül történt-is, a mivel edj nevezetes Haza-sia jeles találmányjának jutalmául meg-tiszteltetett. — Lengyel országnak most uralkodó Királyja Szaniszló Augustus különösön gyönyörködven az ég forgásinak tudományábann, egyéb jeles szerszámokkal tellyes néző tornyokon kívül, mellyeket Lengyel és Litva országban fok helyekenn építtetett, edjet magának-is az ő Királyi Palotájában alkottatott. Ezen néző toronyra olyan héjazatot ohajtván, melly minden felé könnyen forgó, s más a-féle fedelekbenn tapasztaltatott hibáktól mentt volna; midőn meg-hallá, hogy a Tsászári Királyi Astronomus *Hell Maximilián* Urtól fel-találva, olyan fedél nem tsak Bétsbenn kis formábann találkozik, hanem a' szerént Egerbenn a Püspök Úr ő Excellentziájának, és Budánn az Univerfitásnak néző tornyánn-is vagyon és mindenképpen helyesnek tapasztaltatik: tehát ezen forgó héjazatnak példázatját Bétsből *Varsóba* magának meg-vitette. Melly-is ez előtt edjnéhány hónapokkal *Hell* Urtól megküldetvén, a Királynak anynyira meg-tetszett, hogy azon híres Hazánk fát nagy díszű s betsű arany pénzzel, mellyel tsak az elő-kező érdemesek szoktanak a Királytól megajándékoztatni, sa' mellett Királyi Levelével-is meg-tisztelte. A Pénznek edjik felénn a Királynak neve, a másikkánn ez a szó: *Merentibus* (az érdemeseknek) e' körül pedig hármás kö-

szorú